

SOHA TA'LIMIDA INGLIZ TILI O'QITILISHINING NAZARIY ASOSLARI

Suyarova Shaxnoza Toyloqovna

Toshkent davlat agrar universiteti, "Xorijiy tillar" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada soha ta'limida ingliz tilini o'qitishning nazariy asoslari, zamonaviy didaktik talablar, sohaviy terminologiyaning shakllanishi hamda ilmiy-fan rivojida o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, til kompetensiyalarida gapirish ko'nikmasining ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari soha yo'nalishidagi talabalarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda ingliz tilini o'qitishning samarali usullarini aniqlashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *soha ta'limi, ingliz tili, ESP, sohaviy terminologiya, kommunikativ kompetensiya, gapirish ko'nikmasi.*

Annotation: *This article analyzes the theoretical foundations of teaching English in field-specific education, modern didactic requirements, the formation of field-related terminology, and its role in the development of science. It also highlights the importance and distinctive features of speaking skills within language competencies. The research findings serve to identify effective methods of teaching English that contribute to the development of communicative competence among students in specialized fields.*

Keywords: *field-specific education, English language, ESP, field-related terminology, communicative competence, speaking skills.*

Globalashuv jarayonlari, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivoji xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini kasbiy faoliyatning ajralmas qismiga aylantirmoqda. Bugungi kunda soha mutaxassislaridan nafaqat umumiy ingliz tili bilimlari, balki kasbiy yo'nalishga oid terminologiya va muloqot ko'nikmalarini egallash talab etilmoqda. Shu bois soha ta'limida ingliz tilini o'qitish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur maqolada soha yo'nalishida ingliz tilini o'qitishning nazariy asoslari, zamonaviy talablar va metodik yondashuvlar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Hozirgi ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish umumiy til bilimlaridan kasbiy yo'naltirilgan (ESP – English for Specific Purposes) yondashuvga o'tmoqda. Bu yondashuv talabalarning kelajakdagi kasbiy ehtiyojlari, mutaxassislik yo'nalishi va amaliy faoliyatiga mos holda tashkil etiladi.

Mazkur yondashuvning asosiy maqsadi talabalarga umumiy grammatika va lug'at bilimlarini berish bilangina cheklanmasdan, balki ularni aniq kasbiy vaziyatlarda ingliz tilidan samarali foydalanishga tayyorlashdan iboratdir. Shu jihatdan ESP yondashuvi tilni kommunikativ va amaliy faoliyat vositasi sifatida o'rgatishga yo'naltiriladi. Masalan, texnika yo'nalishidagi talabalar uchun texnik hujjatlar, ko'rsatmalar va loyiha taqdimotlari

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

asosiy o'quv materiali bo'lsa, iqtisodiyot yoki huquq sohasida o'qi yotgan talabalar uchun shartnomalar, hisobotlar va muzokara matnlari muhim ahamiyat kasb etadi.

ESP yondashuvi talabalarning kasbiy ehtiyojlarini tahlil qilish (needs analysis) asosida amalga oshiriladi. Bu jarayonda talabalar qaysi kommunikativ vaziyatlarda ingliz tilidan foydalanishi, qaysi terminologik birliklarga ehtiyoj sezishi hamda qaysi nutq ko'nikmalari ustuvor ekanligi aniqlanadi. Natijada o'quv dasturlari, o'quv materiallari va baholash mezonlari talabalarning mutaxassislik yo'nalishiga mos holda ishlab chiqiladi.

Zamonaviy talablarning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvni ustuvor qilish;
- soha bilan integratsiyalashgan ta'lim (CLIL);
- autentik matn va materiallardan foydalanish;
- talabaning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarni qo'llash.

Soha ta'limida ingliz tili o'qituvchisi nafaqat tilshunos, balki muayyan soha terminologiyasidan xabardor bo'lishi, fanlararo integratsiyani amalga oshira olishi lozim.

Sohaviy terminologiya ilm-fan va texnika taraqqiyotining bevosita mahsuli hisoblanadi. Har bir yangi kashfiyot, texnologik yangilik ёки ilmiy nazariya янги терминларнинг пайдо бўлишига олиб келади. Ingliz tili bugungi kunda global ilmiy muloqot tili sifatida terminologik boylikning asosiy manbai bo'lib xizmat qilmoqda.

Sohaviy terminologiyaning shakllanishi quyidagi omillar bilan bog'liq:

- ilmiy-texnik taraqqiyot;
- xalqaro ilmiy hamkorlik;
- standartlashtirish va unifikatsiya jarayonlari;
- tarjima va moslashtirish jarayonlari.

Talabalarga soha terminologiyasini o'rgatish nafaqat lug'aviy boylikni oshiradi, balki ularning kasbiy tafakkurini, ilmiy matnlarni tushunish va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu sababli terminologiya bilan ishlash ESP kurslarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Til kompetensiyasi tarkibiga tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalari kiradi. Ular orasida gapirish ko'nikmasi eng murakkab va bir vaqtning o'zida eng zarur kompetensiya sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, soha ta'limida talabaning kasbiy muloqotga kirisha olishi muhim ahamiyatga ega.

Gapirish ko'nikmasining o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- spontanlik va tezkor fikrlashni talab etishi;
- leksik va grammatik bilimlarning bir vaqtda qo'llanilishi;
- kasbiy vaziyatlarga moslashuvchanlik;
- nutq madaniyati va muloqot etikasi bilan bog'liqlik.

Soha yo'nalishida gapirish ko'nikmasini rivojlantirish uchun rol o'yinlari, kasbiy vaziyatlarni modellashtirish, taqdimotlar, munozaralar va loyiha asosida ta'lim usullari samarali hisoblanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Xulosa qilib aytganda, soha ta'limida ingliz tilini o'qitish zamonaviy pedagogik va metodik yondashuvlarga asoslanishi lozim. Sohaviy terminologiyani puxta egallash va gapirish ko'nikmasini rivojlantirish talabalarning kasbiy kompetensiyasini oshirishga xizmat qiladi. Ingliz tilini kasbiy faoliyat bilan integratsiyalashgan holda o'qitish raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. — Cambridge: CUP, 1987.
2. Dudley-Evans T., St John M. Developments in English for Specific Purposes. — Cambridge: CUP, 1998.
3. Richards J.C. Communicative Language Teaching Today. — Cambridge: CUP, 2006.
4. Nation I.S.P. Learning Vocabulary in Another Language. — Cambridge: CUP, 2001.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining xorijiy tillarni o'qitishni takomillashtirishga oid qarorlari.
6. Jalolov J.J. Chet tillarni o'qitish metodikasi. — Toshkent, 2012.
7. Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). — Council of Europe, 2020.

